

Westminster Abbey - kronologija razvoja

Spasović, Barbara

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:591518>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-16**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

Sveučilište u Rijeci
Filozofski fakultet
Student: Barbara Spasović

WESTMINSTER ABBEY – KRONOLOGIJA RAZVOJA

Završni rad
Rijeka, svibanj 2022. godine

Sveučilište u Rijeci
Filozofski fakultet
Odsjek za povijest umjetnosti

Barbara Spasović
01303286755

WESTMINSTER ABBEY – KRONOLOGIJA RAZVOJA

Završni rad

Preddiplomski sveučilišni studij Povijesti umjetnosti i Engleskog jezika i književnosti

Mentor: doc. dr. sc. Barbara Španjol - Pandelo

Rijeka, 24.5.2022.

IZJAVA O AUTORSTVU

Ja, Barbara Spasović, studentica preddiplomskog studija povijesti umjetnosti na Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci, izjavljujem da je završni rad pod nazivom „Westminster Abbey – kronologija razvoja“ rezultat mog istraživanja i u potpunosti samostalno napisan. Također, izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije izravno preuzet iz nenavedene literature ili napisan na nedozvoljen način, te da se tekst u potpunosti temelji na literaturi kako je navedeno u bilješkama, uz poštivanje etičkih standarda u citiranju i korištenju izvora.

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
2. Edvard III. Ispovjednik i romanička pregradnja.....	1
3. 13. stoljeće i Henrik III.	4
4. Nadogradnje 14. i 15. stoljeća.....	8
6. 19. i 20. stoljeće	13
7. Zaključak	18
8. Popis literature	19
9. Sažetak i ključne riječi	20
10. Popis reprodukcija	21

1. Uvod

Westminsterska opatija je vjerska i umjetnička građevina, poznata po tome što se u njoj nalazi groblje kraljeva, ratnika, državnika te pjesnika i glazbenika. Predstavlja arhitektonski sklop koji se je razvijao kroz nekoliko izazovnih stoljeća u Engleskoj te stoji i kao odgovor kasnije postreformacijske crkve. Mnogi arhitekti radili su na njoj, a među njima se posebno ističe Henrik iz Reynsa koji je prvi uveo elemente francuske gotičke arhitekture. Od vladara, sve je počelo s Edvardom Ispovjednikom dok su se najveće promjene dogodile u 13. stoljeću za vrijeme vladavine Henrika III. i kasnije u 16. stoljeću za vrijeme Henrika VII.

Cilj ovoga rada je detaljni prikaz kronologije razvoja kraljevske engleske opatije Westminster Abbey u razdoblju od prvog spomena crkve i opatije do danas. Stoga, neophodno je kroz ovaj rad pružiti uvid u povijesni i politički kontekst tadašnjih događanja u Engleskoj za bolje razumijevanje arhitektonskih promjena tijekom različitih razdoblja.

2. Edvard III. Ispovjednik i romanička pregradnja

Prema legendi, prvi kršćanski vladar istočnih Saksonaca u 7. st. osnovao je crkvu na malom otočiću na rijeci Temzi poznatom pod nazivom Otok Thorney, a crkvu je kasnije navodno posvetio sv. Petar. Međutim, povijesno utvrđen podatak je da je oko 785. godine na otoku postojala mala zajednica redovnika, a samostan je zatim proširio i preuredio sv. Dunstan Canterburijski oko 960. godine. Za prvu značajnu pregradnju samostana i crkve, u romaničkim oblicima, zaslužan je Edvard III. Ispovjednik. Samostan je bio proširen te je oblikovan u formi križa između 1045. i 1065., a crkva je posvećena 28. prosinca 1065. godine.¹

Teško je datirati početak romaničkog razdoblja u Britaniji. Prva desetljeća 11. stoljeća, pod vlašću Ethelreda II (978.-1016.), bila su burna, a izgrađene crkve iz toga razdoblja imaju više zajedničkog s kasnijom anglosaksonskom arhitekturom. Politički nemiri, poput invazije Danaca 1013. godine i ekonomski problemi povezani s tim događajem, spriječili su Britaniju da odmah usvoji novi način oblikovanja ranoromaničkog razdoblja. Međutim, prvi val gradnje započeo je za vrijeme vladavine kralja Edvarda Ispovjednika (1042-1066). Kada je Canute umro bez

¹ Encyclopedia Britannica. 2022. *Westminster Abbey | Facts, History, Burials, & Architecture*. [online] Dostupno na poveznici: <https://www.britannica.com/topic/Westminster-Abbey> Posjećeno 2.3.2022.

nasljednika 1042. godine kruna je pripala Edvardu, sinu Ethelreda i Emme, kćeri grofa Richarda I. od Rouena.

U 1040-ima kralj Edvard Ispovjednik uspostavio je svoju kraljevsku palaču na obali rijeke Temze na otoku Thorney Island. U blizini se nalazio mali benediktinski samostan osnovan pod pokroviteljstvom kralja Edgara i svetog Dunstana oko 960. godine. Samostan je Edvard odlučio obnoviti i uvelike proširiti te je sagradio veliku kamenu crkvu posvećenu Svetom Petru apostolu. Crkva je postala poznata kao "zapadna katedrala" kako bi se razlikovala od katedrale sv. Pavla (istočne crkve) u Londonu.²

Edvard je odrastao u Normandiji te je bio upoznat s kulturom zapadne Francuske, pa nije neobično da je prvu istinski romaničku britansku građevinu naručio upravo on. U blizini njegove londonske rezidencije dao je srušiti prethodne građevine, koje su pripadale opatiji sv. Petra (osnovane 730-40.), i zamijenio ih je novom, velikom građevinom.

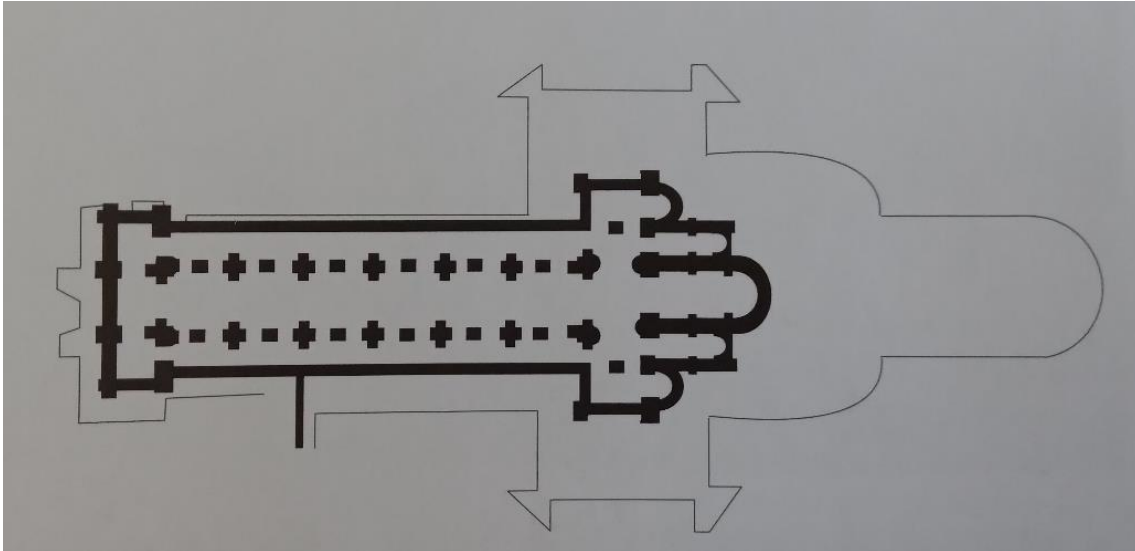
Zahvaljujući poznatoj tapiseriji iz Bayeuxa i rezultatima arheoloških istraživanja moguće je pretpostaviti prvobitan izgled romaničke građevine: imala je dvije kule na zapadnom kraju, istaknuti transept s tornjem na križištu, te na istočnom dijelu kor s kapelama. Već duljina glavnog broda (42 metra) dodatno potvrđuje da je ovo bila građevina na kraljevski zahtjev, budući da se zapravo radi o kopiranju crkava u Normandiji, odakle se Edvard u to vrijeme nedavno vratio. Naime, nordijski osvajači su se tamo naselili od 911. godine, a od početka 11. stoljeća počeli su graditi niz velikih crkava kako bi pokazali svoju moć i odvažnost. Najvažnija rana građevina u Normandiji bila je opatijska crkva u Jumiegesu. Započeo ju je 1040. opat Robert Champart, kojeg je kralj Edvard 1044. godine postavio za biskupa Londona, a zatim ga je imenovao nadbiskupom Cantenburyja 1051. godine. Međutim, Champart se vratio u Jumieges 1052. godine, pa se može se pretpostaviti da je on vjerojatno bio odgovoran za velika uzvišenja samostanske crkve u Jumiegesu i Westminsteru, od koje je iz toga doba ostao samo tlocrt Westminstera. Obje crkve bile su pokušaji ostvarivanja istog cilja – gradnja monumentalne bazilike, a crkva u Jumiegesu smatra se važnim uzorom za oblikovanje Westminster Abbey.³ Jedini tragovi Edvardove crkve mogu se vidjeti u okruglim lukovima i masivnim potpornim stupovima potkrovlja, kapeli Pyx u samostanu i podzemlju, izvornom dijelu redovničkih stambenih zgrada.

Nažalost, kada je nova crkva posvećena 28. prosinca 1065. godine, kralj je bio previše bolestan da bi tome prisustvovao i umro je nekoliko dana kasnije. Njegovi posmrtni ostaci

² Heinrich Wischermann, *Romanesque architecture in Great Britain, Romanesque*, ur. Rolf Tolman, Konemann, 2004., str. 217

³ Ute Engel, *Gothic Architecture in England, The Art of Gothic*, ur. Rolf Tolman, Konemann, 2004., str. 121-137

pokopani su ispred Velikog oltara. Među najznačajnijim ceremonijama koje su se dogodile u opatiji u tom razdoblju ubrajaju se krunidba Williama Osvajača na Božić 1066. i premještanje tijela kralja Edvarda u novu grobnicu nekoliko godina nakon njegove kanonizacije 1161. godine.⁴

Slika 1, London, Westminster Abbey, crkva Edvarda Ispovjednika, tlocrt, 1065.

Slika 2, London, Westminster Abbey, kapela Pyx, 11. stoljeće

⁴ Heinrich Wischermann (bilj. 1)

3. 13. stoljeće i Henrik III.

Westmisterska opatija predstavlja uvoz arhitektonskih ideja iz Francuske na kraljev zahtjev te zauzima posebno mjesto u povijesti srednjovjekovne arhitekture u Engleskoj. Pregradnja ove iznimno važne građevine započeta je 1245. godine prema naredbi kralja Henrika III., a on je njezinu gradnju gotovo u potpunosti samostalno financirao. Njegov predak, Edvard III. Ispovjednik (1042.-65.) pokopan je u prijašnjoj romaničkoj crkvi, kanoniziran je 1161., a njegov je kult postao popularan upravo za vrijeme vladavine Henrika III. Kralj Henrik III. je u tom razdoblju pokušavao ojačati poziciju engleske monarhije u odnosu na moćnu Francusku. Glavni posrednik bio mu je svetac Edvard Ispovjednik, budući da francuski kraljevi u to vrijeme još uvijek nisu imali svog službenog sveca. Stoga, obnova Edvardova grobnog mjesta bila je jedna od značajnih političkih poruka kako bi se poboljšao status Engleske. Nova Westminsterka opatija ne samo da je time trebala biti jedna od najsajnijih crkava kršćanskoga svijeta, nego što je još važnije, trebala je biti usporediva s velikim francuskim katedralama. Upravo iz tog razloga Westminsterka opatija najviše podsjeća na francusku tradiciju u odnosu na sve ostale engleske gotičke građevine.⁵ Najvažniji francuski uzor za Westminster Abbey bila je katedrala u Reimsu, a jedan od razloga je snažno političko značenje – Reims je bila krunidbena katedrala francuskih kraljeva, a crkva u Westminsteru trebala je imati istu ulogu za engleske monarhe.

Kralj Henrik III. je zaposlio arhitekta Henrika iz Reynsa koji je izgradio crkveni kor u francuskom stilu čija je apsida imala pet apsiola, deambulatorij s kapelama zrakastog svoda i transept. Drugi detalji u francuskom stilu mogu se vidjeti u samoj visini građevine, visokoj arkadi te u plitkom srednjem katu s velikim svodom. Što se tiče samoga kora, kod njega je najupečatljivija upravo njegova iznimna visina. Niti jedna engleska crkvena građevina nije dosegla 32 metra visine do tada. Osim toga, kor je također i vrlo prostran.⁶ Prostrani prostor između glavnog oltara i početka kora bio je obavezan kako bi se osiguralo mjesto gdje su se mogle održavati krunidbe.

Za klesarske dijelove koristio se kamen iz Caena iz Francuske i Reigatea iz pokrajine Surrey. Neke od rezbarija bile su jarkih boja, a zidne arkade su možda bile ukrašene crvenom i zlatnom bojom. Zidovi su bili ukrašeni slikama, od kojih su dvije s prikazom sv. Tome i sv. Kristofora otkrivene 1930-ih. Prozori su bili napravljeni od sjajnog stakla od rubina i safira,

⁵ pixelto code.uk, P., 2022. *Architecture / Westminster Abbey*. [online] Westminster Abbey. <https://www.westminster-abbey.org/about-the-abbey/history/architecture> Posjećeno 2.3.2022.

⁶ *Architecture / Westminster Abbey*. (bilj. 1)

ukrašeni s heraldičkim štitovima u *grisaille* tehnici.⁷ Posebno se ističu dugi prozori puni ukrasa kao jedan od glavnih gotičkih elemenata izvedeni oko 1250. godine. Vrh im je napravljen u obliku zakrivljenog trokuta, a slični se prozori nalaze u katedrali u Amiensu.⁸

Izvana je sustav lebdećih kontrafora podupirao zidove visokog broda. Do 1269. apsida, kapele sa zrakastim svodom, transepti i kor bili su dovršeni, a sveti Edvard sahranjen je u novom svetištu 13. listopada. Istočni kraj crkve diktirali su gabariti starog kora i svetišta kao i širina nove Gospine kapele.⁹ Arhitekt Henrik također je bio upoznat s najnovijim zbivanjima u Amiensu i Parizu. U Parizu ga se posebno dojmila Ste. Chapelle koju je francuski kralj Luj IX. (1226. – 70.), kasnije sv. Luj, sagradio posebno za relikviju Kristove trnove krune i brojne druge relikvije. Upravo se karakteristični ukrasi na prozorima u sfernim trokutima u donjoj crkvi Ste. Chapelle mogu pronaći na galeriji Westminsterске opatije. Čini se da je bogato unutarnje uređenje pariške kapele inspiriralo graditelje Westminstera, koji su cijele površine zidova opatijske crkve ukasili malim rezbarenim rozetama koje su onda još dodatno pozlatili i oslikali. Različite figure su bile postavljene posvuda; na ograde, na kalupima slijepih arkada i na završne zidove transepta. Westminster Abbey bila je jedna od najljepše ukrašenih građevina toga doba. Ona je zapravo služila kao golemi relikvijar koji je imao svetište s kostima Edvarda Ispovjednika.¹⁰

Ostale građevine koje su utjecale na arhitekturu Westminster Abbey bile su nove katedrale iz Reimsa, Amiensa i Chartresa, preuzevši ideje apside s kapelama zrakastih svodova i ostale gotičke karakteristike poput šiljastih lukova, rebrastih svodova, rozeta i kontrafora. Opatija ima najviši gotički svod u Engleskoj (31 metar). Ono što se od engleske tradicije može vidjeti nalazi se na glavnim lukovima, raskošnoj upotrebi poliranog Purbeck mramora za stupove i kiparskim ukrasima.¹¹ No usprkos toj bliskoj povezanosti s francuskom gotičkom arhitekturom, Westminsterska opatija prije svega ostaje engleska građevina. Na njoj su prisutni pojedini odabrani francuski elementi, no spojeni s engleskom tradicijom. U njezinoj elevaciji nema triforija, kako bi se očekivalo u francuskoj zrelo-gotičkoj katedrali, već je izvedena galerija u engleskom stilu. Nosači arkadnih lukova slijede uzorak francuskog *pilier cantonnea*, ali su u potpunosti izrađeni od Purbeck mramora.

⁷ Heinrich Wischermann (bilj. 2)

⁸ Branner, Robert. "Westminster Abbey and the French Court Style." *Journal of the Society of Architectural Historians*, vol. 23, br. 1, 1964, str. 3–18, <https://doi.org/10.2307/988258>. Posjećeno 27.4.2022.

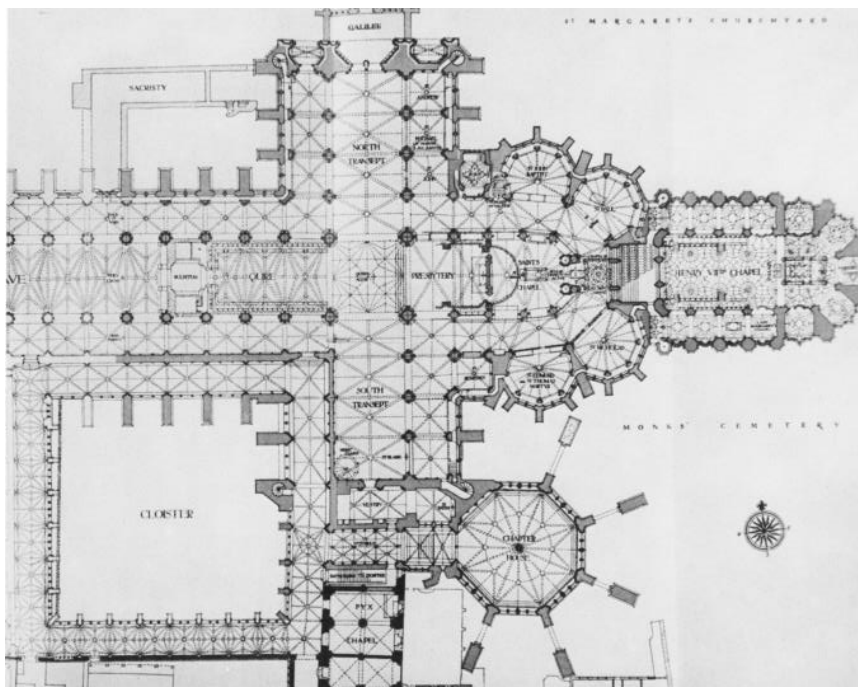
⁹ Lewis, Suzanne. "Henry III and the Gothic Rebuilding of Westminster Abbey: the Problematics Of Context." *Traditio*, vol. 50, 1995, str. 129–72, <http://www.jstor.org/stable/27831914>. Posjećeno 28.4.2022.

¹⁰ *Architecture / Westminster Abbey*. (bilj. 2)

¹¹ Ute Engel (bilj. 1)

Henrika od Reynsa naslijedio je 1253. godine arhitekt John od Glouceстера, a 1260. Robert od Beverleya. Prema posveti iz 1269. godine, tijekom njihovog rada dovršeni su kor, transept i četiri istočne lađe opatije, kao i značajan dio dekoracije. Oko 1245. godine srušio se istočni dio opatije iz 11. stoljeća, no kapela Pyx i Undercroft iz Edvardove kapele su opstali do danas. Međutim 1272. godine, nakon smrti Henrika III., zgrada je ostala nedovršena.¹² Kada je Henrik III. umro bio je dovršen samo jedan dio broda iza kora. Zapadni dio lađe zatim je nastavio graditi opat Nicholas Litlynton koristeći novac koji je ostavio kardinal Simon Langham (Litlyntonov prethodnik kao opat) i radovi su polako napredovali gotovo stotinu i pedeset godina. Vjerojatno je Litlynton bio taj koji je inzistirao na tome da se slijedi opći dizajn Henrika III., čime se opatiji daje veliko arhitektonsko i umjetničko jedinstvo. Arhitekt Henrik Yevele napravio je samo manje izmjene u arhitektonskom nacrtu 1360 godine.¹³

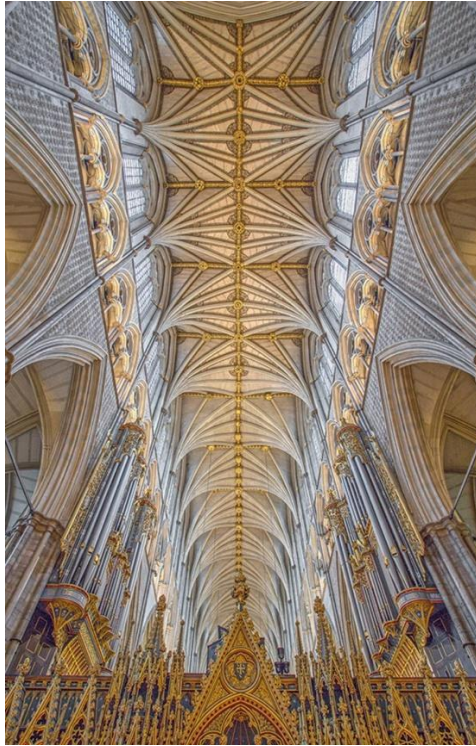
S Westminsterskom opatijom započela je nova era u povijesti engleske arhitekture . Utjelovila je brojne nove ideje, pa je mnogim drugim engleskim graditeljima bila glavna inspiracija za nove građevine još dugi niz godina. Westminster Abbey je otvorila nove mogućnosti za ukrašavanje crkvenih zgrada. Uz to je došla ideja o bliskom povezivanju arhitekture i skulpture u cjelovito umjetničko djelo gdje je i sam svod bio uključen u taj ukupni efekt. Ova mješavina engleske i francuske gotike čini Westminstersku opatiju uistinu dragocjenim spomenikom.

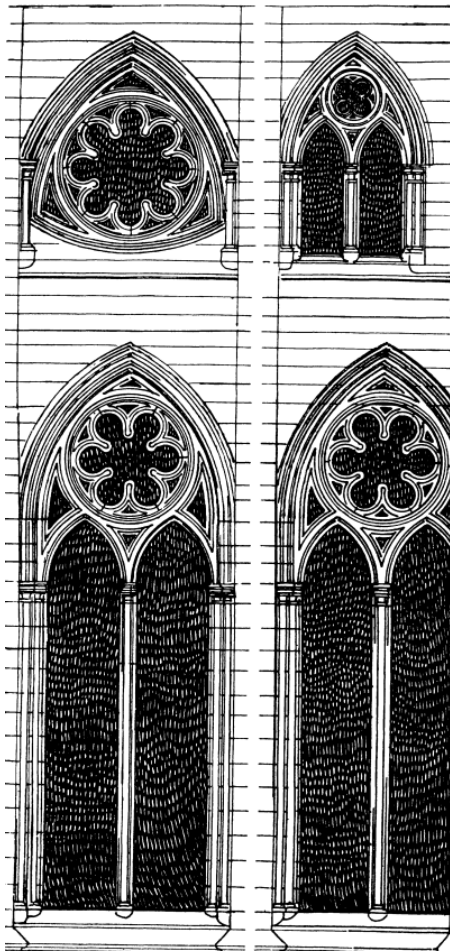
Slika 3, London, Westminster Abbey, tlocrt, 13. stoljeće

¹² *Architecture | Westminster Abbey.* (bilj. 3)

¹³ Ute Engel (bilj. 2)

Slika 4, London, Westminster Abbey, svod, 13. stoljeće

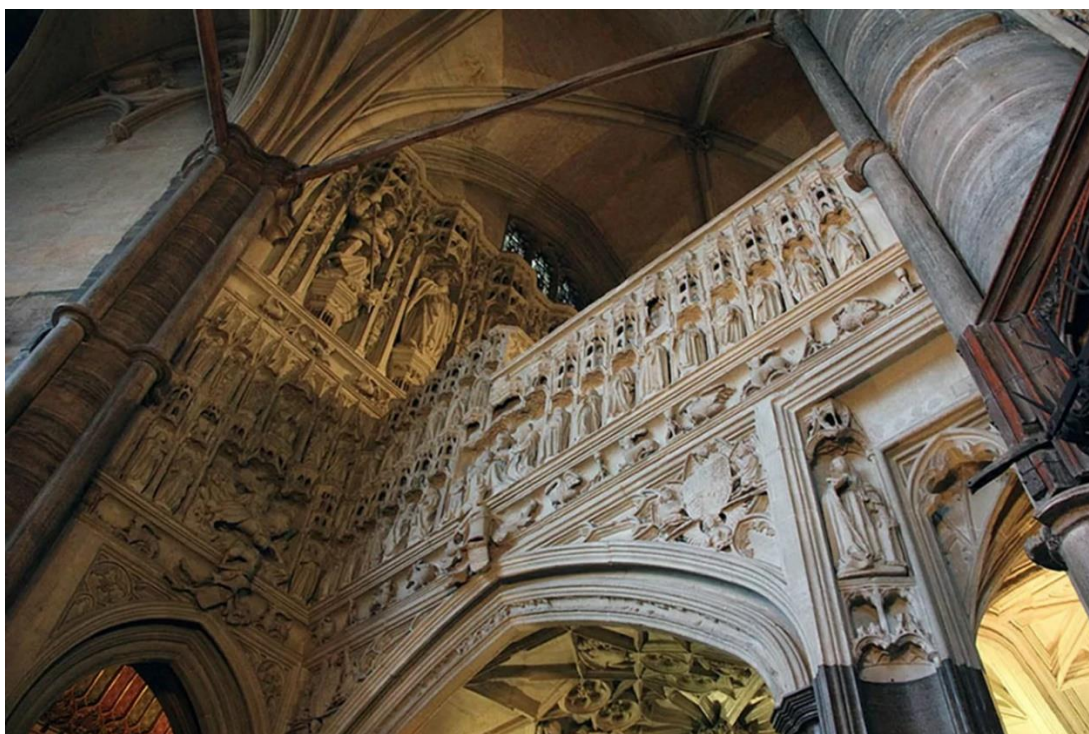

Slika 5, London, Westminster Abbey, vitraji, skica, 13. stoljeće

4. Nadogradnje 14. i 15. stoljeća

U 14. i 15. stoljeću ne dolazi do značajnijih promjena u Westminsterskoj opatiji budući da se radi o razdoblju ratova i brojnih nemira u Engleskoj. Ipak, čak i u tim teškim i nesigurnim vremenima, samostanski život opatije je opstao.¹⁴ Obnova broda u normanskom stilu započela je krajem 1300-ih pod vodstvom arhitekta Henrika Yevelea, a nastavila se do vremena Tudora. Međutim, cijelo to vrijeme u njoj i dalje prevladava rani engleski gotički stil iz vremena Henrika III. Od vladavine Wiliama Osvajača, svaki britanski vladar je bio okrunjen u opatiji, osim Edvarda V. i Edvarda VIII. Uz to, Westminsterska opatija ima i dugu tradiciju kraljevskih vjenčanja, počevši od vjenčanja Henrika I. s Matildom od Škotske 1100.

Godine 1422. Henrik V. je pokopan na istočnom kraju kapele svetog Edvarda. U skladu s njegovom oporukom, iznad grobnice je sagrađena raskošno isklesana kapela koja se sastojala od dva stubišta. Umjetnik je bio John Thirske, za kojeg se smatra da je vjerojatno bio odgovoran i za izrezbareni oltar u Ispovjednikovoj kapeli (kasnije dodan u tom razdoblju) koji prikazuje prikaze iz života svetog Edvarda.¹⁵

Slika 6, London, Westminster Abbey, kapela Henrika V., unutrašnjost, 15. stoljeće

¹⁴ *Architecture / Westminster Abbey.* (bilj. 4)

¹⁵ *Architecture / Westminster Abbey.* (bilj. 6)

5. 16. i 18. stoljeće

Gradnja kapele Henrika VII. započeta je oko 1503. godine i izvedena je u gotičkom stilu, a zamijenila je raniju kapelu na istome mjestu te je poznata po svome visokom svodu. Radi se o jednoj od najpoznatijih građevina u Engleskoj, no zanimljivo, osim izgradnje njenog trezora ostatak je iznenađujuće slabo proučen. Malo je povjesničara prepoznalo da ona predstavlja, uz kapelu King's Collegea u Cambridgeu, jedan od najcjelovitijih predreformacijskih interijera u odnosu na bilo koju drugu crkvenu građevinu u Engleskoj. Razlog tome je što je kapela tijekom prva tri stoljeća njezina postojanja bila u funkciji kraljevskog mauzoleja, a kasnije Duhovnog reda Bath oko 1725. godine.¹⁶

Oko 1540. godine Henrik VIII. s biskupom Thomasom Thirlbyjem, dekanom i dvanaest kanonika proglasio je Westminster katedralnom crkvom. Biskupija je zatim 29. ožujka 1550. ponovno ujedinjena s Londonom, a Westminster je Zakonom parlamenta postala katedralna crkva u londonskoj biskupiji. Marija I. obnovila je benediktinski samostan 1556. za vrijeme opata Johna Feckenhamona. U međuvremenu, opat John Islip dogradio je vlastitu Isusovu kapelu uz sjeverni deambulatorij i konačno dovršio presvođivanje broda i zapadni prozor, no gornji dijelovi zapadnih tornjeva ostali su nedovršeni.

Sljedeći veliki dodatak opatiji bila je izgradnja veličanstvene nove Gospine kapele. Dao ju je izgraditi Henrik VII. između 1503. i 1516. godine, a zamijenila je kapelu iz 13. stoljeća. Kapela je posvećena 19. veljače 1516., a pretpostavlja se da su arhitekti bili Robert Janyns i William Vertue. Kapela se sastojala od visokog svoda, a umijeće talijanskog kipara Pietra Torrigiana može se vidjeti na Henrikovoj grobnici. Uokolo kapele su tudorski simboli poput ruže i *portulea*, a gotovo stotinu kipova svetaca još uvijek se nalazi u nišama oko zidova. Od 1725. povezana je s Najčasnijim redom Bath, a zidine okružuju zastave sadašnjeg Viteškog Velikog križa. Kapela se smatra jednim od najsavršenijih građevina ikada podignutih u Engleskoj te svjetskim čudom.

Kraljica Elizabeta I., danas pokopana u sjevernom prolazu kapele Henrika VII., 21. svibnja 1560. proglasila je opatiju zbornom crkvom oslobođenom od jurisdikcije nadbiskupa, biskupa te vladara kao vizitatora. Umjesto redovničke zajednice osnovan je skup dekana i svećenika, manjih kanonika i laičkog osoblja koje je zaduženo za nastavak tradicije svakodnevnog bogoslužja (koji se sastojao od pjevača i orguljaša) kao i za obrazovanje četrdesetak

¹⁶ Cocke, Thomas. "The Repository of Our English Kings': The Henry VII Chapel as Royal Mausoleum." *Architectural History*, vol. 44, 2001, str. 212–20, <https://doi.org/10.2307/1568749>. Posjećeno 30.4.2022.

znanstvenika koji su činili jezgru današnje Westminsterske škole (jedna od vodećih nezavisnih škola u zemlji). Osim toga, dekan i kaptol bili su odgovorni za veći dio civilne vlade Westminstera – no ta je uloga u potpunosti napuštena početkom 20. stoljeća kada je opatija još jednom preoblikovana kako bi imala osebujnu, ali bogoslužnu ulogu u modernom dobu.¹⁷

Posljednja faza izgradnje opatije bila je dovršetak zapadnih tornjeva u Portland kamenu 1745., prema nacrtu Nicholasa Hawksmoora, opatijskog geodeta. John James, njegov nasljednik na mjestu geodeta, završio je posao. Christopher Wren, William Dickinson i Nicholas Hawksmoor iznijeli su različite nacрте za središnji toranj, kupolu ili toranj na vrhu krova lanterne, ali to nikada nije učinjeno. Postojao je jedan na normanskoj crkvi (kako što je prikazano na tapiseriji Bayeux) te jedan manji na srednjovjekovnoj crkvi (kako je prikazano u rotulusu opata Islipa). U zbirci Opatije nalaze se dvije slike napravljene tehnikom ulja na platnu koje prikazuju predloženi središnji toranj. Wrenov drveni model za toranj izložen je u novim galerijama Queen's Diamond Jubilee. Nažalost, malo je izvornih srednjovjekovnih vitraja sačuvano, a smatraju se najslavnijim opatijskim blagom. Neki paneli iz datirani u 13. stoljeće mogu se vidjeti u galerijama Queen's Diamond Jubilee. Veliki zapadni prozor i rozeta u sjevernom transeptu potječu iz ranog 18. stoljeća, a ostatak je datiran u 19. stoljeće. No najnoviji vitraj nalazi se u prozoru kraljice Elizabete II, koji je dizajnirao David Hockney 2018. godine.¹⁸

¹⁷ pixelto code.uk, P., 2022. *History of Westminster Abbey / l'Abbaye de Westminster*. [online] Westminster Abbey. Dostupno na poveznici: <https://www.westminster-abbey.org/about-the-abbey/history/history-of-westminster-abbey> Posjećeno 30.4.2022.

¹⁸ *Architecture / Westminster Abbey*. (bilj. 7)

Slika 7, London, Westminster Abbey, Gospina kapela Henrika VII., eksterijer, 16. stoljeće

Slika 8, London, Westminster Abbey, Gospina kapela Henrika VII., unutrašnjost, 16. stoljeće

Slika 9, London, Westminster Abbey, vitraj, David Hockney, 2018.

6. 19. i 20. stoljeće

Zapadne kule bile su posljednji dodatak građevini. Iako se ponekad navodi da ih je projektirao Sir Christopher Wren, zapravo su ih sagradili Nicholas Hawksmoor i John James oko 1745. Od 1808. do 1822. vanjski dio Gospine kapele opsežno je obnovljen pod Jamesom Wyattom i arhitektom Thomasom Gayferoom. Natpisi s imenima za kipove u nišama i dalje postoje, ali su njihove figure nestale ili uklonjene. Četiri kamena kipa Ketton u zapadnim nišama na sjevernoj strani lađe starije su od ostalih pet, a potječu iz vremena restauracije Deana Williamsa ranih 1600-ih. Ostali su podignuti početkom 19. stoljeća. Likovi predstavljaju kraljeve (među njima su Jakov I. i Henrik III.), vitezove i damu (vjerojatno Eleanor od Kastilje jer podsjeća na njenu grobnicu). Vanjski izgled opatije je nekoliko puta restauriran te ponovno obložen različitim vrstama kamena. Christopher Wren i njegov pomoćnik William Dickinson odradili su veliki dio posla, posebno na sjevernom djelu građevine, a naslijedio ih je Nicholas Hawksmoor.

Korovi crkve datiraju iz 1847., a glavni oltar je preuređen. Sir George Gilbert Scott sredinom 19. stoljeća obnovio je Kaptolsku kuću i južni zabat transepta (sada s modernom rezbarijom Krista u Slavi) i dizajnirao trostruki sjeverni trijem (nakon njegove smrti dovršio ju je njegov sin John). Likove iznad glavnog sjevernog ulaza izrezbarili su Farmer i Brindley (neki su restaurirani) i prikazuju Krista u Slavi kako blagoslivlja Crkvu i svijet okružen anđelima. Ispod njih su sjedeće figure apostola, a još niže likovi u procesiji koji zajedno s kraljevskim graditeljima opatije predstavljaju profesije poput glazbe, slikarstva, kiparstva, prava, povijesti, inženjerstva itd. Na središnjem stupu je Blažena Djevica Marija koja u naručju drži okrunjenog Krista. Scottov dizajn za kipove u glavnim nižim nišama nije izveden pa su niše ostale prazne. Ovdje se još mogu vidjeti prikazi fantastičnih zvijeri poput zmajeva i vodoriga.

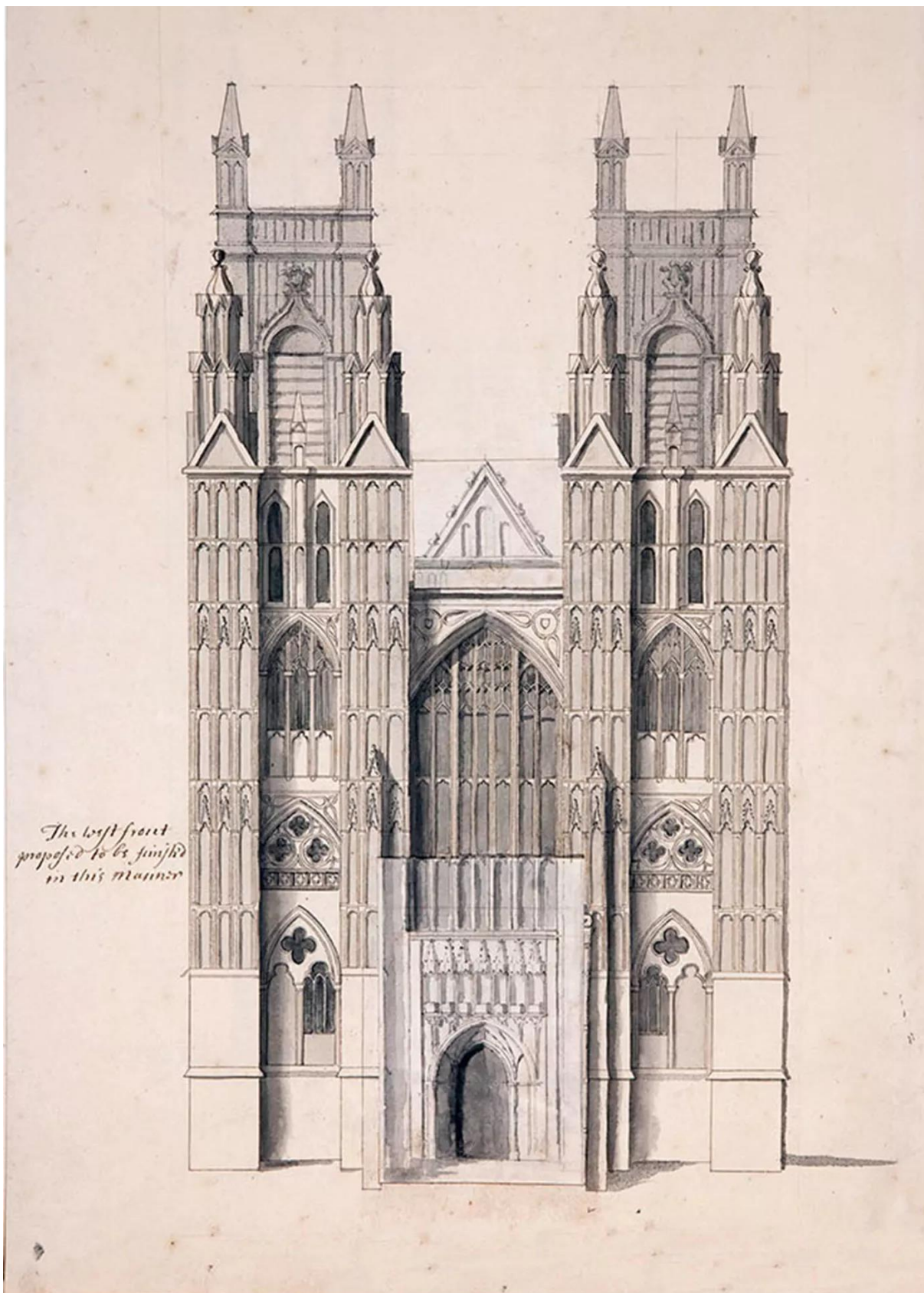
John L. Pearson je krajem 19. stoljeća obnovio i izmijenio gornje dijelove sjevernog pročelja i kamenu ogradu prozora s rozetom, a koja je prije njegovog rada bila istog dizajna kao i prozor s rozetom južnog transepta. Trideset i dva velika lika u nišama izvorno je isklesao Nathaniel Hitch, ali je prednji dio ponovno u potpunosti restauriran 1980-ih i većina je ponovno isklesana, kao i lik svetog Petra koji gazi đavla na vrhu zabata trijema. Na samom vrhu su arkandeli Mihovil, Gabrijel, Rafael i Uriel. U gornjem dijelu nalaze se likovi koji predstavljaju učenje, ranu Crkvu i kršćanstvo, monaške utemeljitelje, mučenike i znanost. U donjem dijelu

su oni koji su povezani s poviješću opatije, kraljevskim dobročiniteljima, opatima i dekanima. Iznad bočnih vrata su opati Laurence, Langham, Esteney i Islip.¹⁹

Opatija je obilježila 900. obljetnicu posvećenja opatije kralja Edvarda 1065.-1066., s temom "Jedan narod". Takva se tema činila prikladnom za crkvu koja je postala poznata diljem svijeta zbog svoje duge povijesti i važnosti koju ima za oblikovanje i razvoj britanskog naroda. Međutim, propadanje Opatije uzrokovano je trošenjem Reigate pijeska i onečišćenjem dima od ugljena. Posljednja obnova bila je 1973-1995. Danas se u crkvi i dalje redovito održavaju vjerski obredi. Papa Benedikt XVI. 2010. godine bio je prvi papa koji je posjetio opatiju. Također, svake godine se obilježava dan pobjede u bitci za Britaniju 1066., kao i služba za suce na početku godine te na Dan Commonwealtha.²⁰

¹⁹ *Architecture | Westminster Abbey.* (bilj. 7)

²⁰ *Architecture | Westminster Abbey.* (bilj. 8)

Slika 10, London, Westminster Abbey, skica tornjeva, 20. stoljeće

Slika 11, London, Westminster Abbey, eksterijer Gospine kapele, 20. stoljeće

Slika 12, London, Westminster Abbey, obnova kipova, 20. stoljeće

Slika 13, London, Westminster Abbey, Bogorodica s Kristom u naručju, obnova eksterijera, 20. stoljeće

7. Zaključak

Osim što je poznata kao arhitektonsko remek-djelo iz perioda 13. do 16. stoljeća, Westminsterijska opatija također predstavlja jedinstvenu manifestaciju britanske povijesti – svetište svetog Edvarda Ispovjednika, grobnice kraljeva i kraljica, te brojne spomenike slavnih i značajnih osoba.

Westminster Abbey krunidbena je crkva od 1066., ali i mjesto gdje se održavaju brojne druge kraljevske prigode, uključujući šesnaest kraljevskih vjenčanja. Od Williama Osvajača, svaki britanski vladar bio je okrunjen u opatiji osim Edvarda V. i Edvarda VIII., a tradicija vjenčanja je počela od vjenčanja Henrika I. s Matildom od Škotske 1100. Jedini drugi vladajući monarh koji se vjenčao u opatiji bio je Richard II., koji se oženio Anom od Češke 1382. godine, a u novije vrijeme tamo se održalo vjenčanje princa Williama i Catherine Middleton 2011. godine.

Mnogi kraljevi i kraljice pokopani su u blizini svetišta Edvarda Ispovjednika ili u kapeli Henrika VII. Posljednji vladar koji je pokopan u opatiji bio je Juraj II. (1760.) dok su se ostali nakon toga pokapali u dvorcu Windsor. Opatija je prepuna grobnica i spomenika poznatih Britanaca, kao što su Sir Isaac Newton, David Livingstone i Ernest Rutherford. Dio južnog transepta poznat je kao kutak pjesnika i uključuje grobnice Geoffreyja Chaucera, Bena Jonsona (koji je pokopan uspravno), Johna Drydena, Roberta Browninga i mnogih drugih. Sjeverni transept ima mnogo spomenika britanskih državnika. Grob „Nepoznatog junaka“, čiji su posmrtni ostaci doneseni iz Flandrije (Belgija) 1920. godine, nalazi se u središtu lađe blizu zapadnih vrata.

Westminsterska opatija jedan je zaista neuobičajeni spomenik; ne samo po svojim novim značajkama gotičkih građevina već i po miješanju francuske i engleske tradicije. Westminster Abbey nadmašuje sve ranije izgrađene građevine te u sebi ima snažan kraljevski karakter. Izgleda točno onako kako bi se očekivalo za kraljevsku upotrebu. Westminster Abbey bila je svetište kralja i tradicionalno mjesto za ceremonije krunidaba u Engleskoj. Danas je to crkva posvećena redovitom bogoslužju i slavljenju velikih i važnih događaja engleskog naroda. Ni katedrala ni župna crkva, Westminsterijska opatija je tzv. „Royal Peculiar“ pod jurisdikcijom dekana i kaptola, podložna samo vladaru, a ne nadbiskupu ili biskupu.

8. Popis literature

1. Branner, Robert. "Westminster Abbey and the French Court Style.", *Journal of the Society of Architectural Historians*, vol. 23, no. 1, 1964, str. 3–18, <https://doi.org/10.2307/988258>. Posjećeno 27.4.2022.
2. Cocke, Thomas. "The Repository of Our English Kings': The Henry VII Chapel as Royal Mausoleum.", *Architectural History*, vol. 44, 2001, str. 212–20, <https://doi.org/10.2307/1568749> Posjećeno 30.4.2022.
3. Encyclopedia Britannica. 2022. Westminster Abbey | Facts, History, Burials, & Architecture. [online] Available at: <https://www.britannica.com/topic/Westminster-Abbey> Posjećeno 2.3.2022.
4. Engel, Ute, Gothic Architecture in England, *The Art of Gothic*, ur. Rolf Tolman, Konemann, 2004., str. 121-137
5. Lewis, Suzanne. "Henry III and the Gothic Rebuilding of Westminster Abbey: the Problematics of Context.", *Traditio*, vol. 50, 1995, str. 129–72, <http://www.jstor.org/stable/27831914>. Posjećeno 28.4.2022.
6. pixelto code.uk, P., 2022. Architecture | Westminster Abbey. [online] Westminster Abbey. <https://www.westminster-abbey.org/about-the-abbey/history/architecture> Posjećeno 2.3.2022.
7. pixelto code.uk, P., 2022. *History of Westminster Abbey | l'Abbaye de Westminster*. [online] Westminster Abbey. Available at: <https://www.westminster-abbey.org/about-the-abbey/history/history-of-westminster-abbey> Posjećeno 30.4.2022.
8. Wischermann, Heinrich, Romanesque architecture in Great Britain, *Romanesque*, ur. Rolf Tolman, Konemann, 2004., str. 216-255

9. Sažetak i ključne riječi

Ovaj rad bavi se kronološkim razvojem arhitekture poznate engleske crkvene građevine Westminster Abbey, gdje je poseban naglasak stavljen na 13. i 16. stoljeću zbog najvećih promjena koje su se tada dogodile. Tekst istovremeno objašnjava povijesni i politički kontekst koji stoji iza svake arhitektonske promjene i nadogradnje od doba romanike do danas. Od vladara, važno je istaknuti Edvarda Ispovjednika, Henrika III. i Henrika VII. Od arhitekata, najvažniji je Henrik iz Reynsa budući da je prvi uveo arhitektonske karakteristike francuske gotičke arhitekture. Upravo taj podatak čini Westminsterску opatiju tako značajnim spomenikom, zbog miješanja francuske i engleske tradicije u sklopu gotičke arhitekture. Time je Westminster Abbey prenosila snažnu poruku kraljevske moći, što je bilo važno budući da su se u njoj, osim bogoslužja, odvijale i krunidbene ceremonije engleskih kraljeva. Danas, Westminster Abbey služi kao crkvena građevina za redovito bogoslužje i slavljenje određenih događaja važnih za engleski narod.

KLJUČNE RIJEČI: Westminster Abbey, gotika, Edvard Ispovjednik, Henrik III., Henrik VII., Engleska, Francuska

10. Popis reprodukcija

- Slika 1, London, Westminster Abbey, crkva Edvarda Ispovjednika, tlocrt, 1065.
- Slika 2, London, Westminster Abbey, kapela Pyx, 11. stoljeće
- Slika 3, London, Westminster Abbey, tlocrt, 13. stoljeće
- Slika 4, London, Westminster Abbey, svod, 13. stoljeće
- Slika 5, London, Westminster Abbey, vitraji, skica, 13. stoljeće
- Slika 6, London, Westminster Abbey, kapela Henrika V., unutrašnjost, 15. stoljeće
- Slika 7, London, Westminster Abbey, Gospina kapela Henrika VII., eksterijer, 16. stoljeće
- Slika 8, London, Westminster Abbey, Gospina kapela Henrika VII., unutrašnjost, 16. stoljeće
- Slika 9, London, Westminster Abbey, vitraj, David Hockney, 2018.
- Slika 10, London, Westminster Abbey, skica tornjeva, 20. stoljeće
- Slika 11, London, Westminster Abbey, eksterijer Gospine kapele, 20. stoljeće
- Slika 12, London, Westminster Abbey, obnova skulpturalnog eksterijera, 20. stoljeće
- Slika 13, London, Westminster Abbey, Bogorodica s Kristom u naručju, obnova eksterijera, 20. stoljeće